

Knopek, Dorota

Polonia a integracja europejska

Dzieje Najnowsze 32/4, 289-291

2000

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Polonia a integracja europejska

Staraniem Instytutu Nauk Politycznych Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy 28 kwietnia 2000 r. odbyła się konferencja naukowa mająca na celu przybliżenie problematyki integracji europejskiej Polakom zamieszkującym w diasporze. Dotychczas problematyka ta nie została poruszona w badaniach naukowych; nie przywołuje się jej w trakcie negocjacji Polski z Unią Europejską, chociaż można przyjąć, iż poza granicami kraju mieszka od 14 do 17 mln przedstawicieli Polonii. Poznane i liczne skupiska polonijne znajdują się m.in. w krajach zachodnioeuropejskich, spośród których można wyróżnić najliczniejsze, zamieszkujące Republikę Federalną Niemiec, Wielką Brytanię czy Francję. W chwili obecnej nie ma w Europie Zachodniej państwa, w którym nie mieszkaliby Polacy. Nie zawsze potencjał ilościowy osób polskiego pochodzenia znajduje bezpośrednie przełożenie na rzeczywiste oddziaływanie promocyjne Polonii w danym państwie, chociaż liczebność tego środowiska stwarza podstawy większego prawdopodobieństwa obecności w nim wybitnych jednostek lub grup nacisku. Zwiększa ono również moc i skuteczność przez oddziaływanie grupowe, np. potencjalny elektorat. W ocenie zdolności promocyjnych Polonii najistotniejszy jest tzw. model pozytywnej integracji w zagranicznym środowisku, czyli aktywne zintegrowanie z miejscowymi strukturami społecznymi przy jednoczesnym zachowaniu uświadomionej, pozytywnej więzi emocjonalnej z krajem pochodzenia. Uwarunkowania historyczne, sytuacja polityczna, gospodarcza i społeczna w kraju zamieszkania osób polskiego pochodzenia może decydująco wpływać na efektywność działalności promocyjnej tej grupy osób.

Urzeczywistnieniu promocji Polski w Europie Zachodniej przez oddziaływanie na elity władzy w krajach osiedlenia była poświęcona konferencja w Bydgoszczy, która odbyła się w Muzeum Dyplomacji i Uchodźstwa Polskiego Wyższej Szkoły Pedagogicznej, jedyne tego rodzaju muzeum funkcjonujące w kraju. Spotkanie otworzyli kierownik muzeum, prof. dr hab. Adam Sudoł, oraz dyrektor Instytutu Nauk Politycznych WSP, prof. dr hab. Tadeusz Godlewski. Następnie kierownictwo obrad przejęli prof. T. Godlewski i dr Jacek Knopek.

W czasie trwania konferencji wygłoszono 13 referatów, które dotyczyły aktualnych przemian Polonii w Europie, postaw Polaków i Polonii w kontekście procesu integracji europejskiej, stosunku Polonii europejskiej, afrykańskiej i krajów byłego Związku Radzieckiego do procesu integracji europejskiej.

Cykl referatów otworzyło wystąpienie prof. dr hab. Andrzeja Chodubskiego z Uniwersytetu Gdańskiego nt. *Aktualne tendencje przemian zbiorowości polonijnych w Europie*, w którym prelegent scharakteryzował skupiska polonijne występujące na kontynencie europejskim ze szczególnym uwzględnieniem Europy Zachodniej. Stwierdził, iż współcześnie stosowane kryteria pozwalają na zaliczenie do Polonii ok. 24-25 mln osób. Następnie mgr Marta

Sęk-Spirydowicz z Departamentu Polonii MSZ omówiła temat: *Polonia a integracja europejska — inicjatywy polonijne w wybranych krajach europejskich*. Referentka przedstawiła stan życia organizacyjnego Polonii w Europie oraz możliwości jego oddziaływania na współczesne elity władzy; wykorzystwała pod tym względem możliwość posługiwania się „lobby” na przykładzie Stanów Zjednoczonych Ameryki.

Prof. dr hab. Albin Biliński z bydgoskiej WSP wygłosił referat: *Polonia — wartości narodowe a wartości unijne. Przyczynek do analizy politologicznej*; mgr Jarosław Nocoń z bydgoskiej WSP — *Polityczny wymiar procesu integracji Europy*; dr Janusz Golinowski z bydgoskiej WSP — *Dylematy tożsamości narodowej Polaków i Polonii wobec tendencji integracyjnych z Unią Europejską*. Wszystkie prezentowane referaty dotyczyły problematyki Unii Europejskiej, jej socjologicznego i politologicznego wymiaru.

Następny referat dotyczący procesu integracji europejskiej w poglądach i opiniach polskiej emigracji w Wielkiej Brytanii miał zostać wygłoszony przez prof. dr hab. Wiesława Hładkiewicza z Zielonej Góry i prof. dr hab. Marka Szczerbińskiego z Gorzowa Wielkopolskiego. Z racji zmiany planów naukowych prof. W. Hładkiewicza, który wyjechał na konferencję naukową do USA, w zastępstwie prof. M. Szczerbiński mówił o aktywności Rady Porozumiewawczej Badań nad Polonią w działaniach związanych z integracją europejską. Prof. dr hab. Urszula Kaczmarek z UAM w Poznaniu przesłała na ręce organizatorów referat: *Integracja europejska jako zagadnienie narodowościowe — przykład Polonii węgierskiej*. Z kolei dr Jacek Knopek z bydgoskiej WSP scharakteryzował *Stosunek Polonii greckiej do procesu integracji europejskiej*. Współczesne środowisko polonijne w tym kraju liczy ok. 60 tys. osób i zaczęło się kształtować na przełomie lat 80. i 90. obecnego stulecia. Mimo to Polacy mieszkający dawniej w Grecji cieszyli się szacunkiem miejscowej społeczności, gdyż powstaniec stycziński Zygmunt Mineyko był w prostej linii dziadkiem długoletniego premiera tego kraju Andreasa Papandreu, a Jerzy Iwanow nazywany agentem nr 1 wsławił się w czasie działań wojennych w tym kraju.

Po przerwie ogłoszono jeszcze pięć referatów. Dr hab. Iwona Kabzińska z Instytutu Archeologii i Etnologii PAN omówiła temat: *Granice państw i systemów, granice integracji. Integracja europejska z perspektywy Polaków na Litwie i Białorusi*. Następnie dr Krzysztof Gębura z Akademii Podlaskiej w Siedlcach przedstawił *Aspiracje polityczne i społeczne Polaków w krajach europejskich byłego ZSRR w kontekście integracji europejskiej*. Ostatnim referującym w tej grupie tematycznej był mgr Jacek Jakubowski z Politechniki Gdańskiej, który zobrazował życie organizacyjne Polonii estońskiej w dobie jednoczącej się Europy. Wszystkie z prezentowanych referatów dotyczyły sytuacji oraz aspiracji Polaków mieszkających w krajach europejskich oraz nadbałtyckich byłego Związku Radzieckiego. Istnieją tam w dużej mierze autochtoniczne skupiska polonijne; ludność mieszka tam odpokoleń, a poza granicami kraju znalazła się wskutek międzynarodowych konferencji i podziałów politycznych.

Ostatnia grupa wystąpień dotyczyła stosunku Polaków przebywających w Afryce do procesu integracji europejskiej. Dr hab. Arkadiusz Żukowski z UWM w Olsztynie zreferował temat: *Polonia południowoafrykańska wobec europejskich procesów integracyjnych*, a dr Jacek Knopek z bydgoskiej WSP — *Polonia północnoafrykańska a integracja europejska*.

W dyskusji poruszano kwestie związane z możliwościami oddziaływania przez Polonię na władze krajów osiedlenia na rzecz przyspieszenia reform w łonie Unii Europejskiej i przyjęcia nowych członków, w tym Polski, do tej instytucji. Za przykłady podawano środowiska polonijne stanowiące istotną bazę promocji interesów Polski w Ameryce Północnej. Intensywna i skuteczna akcja lobbingowa Polonii, poprzedzająca przyjęcie Polski do NATO w 1999 r.,

ŻYCIE NAUKOWE

odegrała ważną rolę w tworzeniu właściwej atmosfery i przekonaniu szerokich kręgów społeczeństwa amerykańskiego co do akceptacji polskiego wniosku akcesyjnego. Jednym z najistotniejszych efektów tej akcji lobbingsowej był wzrost ogólnego zainteresowania mediów amerykańskich problematyką polską. Spektakularnym przykładem skutecznej działalności promocyjnej polskich placówek konsularnych we współpracy ze środowiskami polonijnymi była m.in. kampania na rzecz poparcia kandydatury Andrzeja Wajdy do nagrody Oscara za całokształt twórczości artystycznej. Dobre relacje między dyplomacją polską a pochodzącymi z Polski wpływowymi decydentami i środowiskami opiniotwórczymi przemysłu filmowego oraz powołanie z inicjatywy konsulatu polskiego stowarzyszenia Polish Hollywood Connection zostały uwieńczone sukcesem polskiego kina w USA jesienią 1999 r.

W podsumowaniu obrad dyrektor Instytutu Nauk Politycznych WSP, prof. dr hab. Tadeusz Godlewski, wskazał, iż celowe byłoby wykorzystanie lobbingu ze wszystkich krajów zachodnioeuropejskich, dlatego też należałoby wykazać zainteresowania procesem integracji Polaków mieszkających w Republice Federalnej Niemiec, Wielkiej Brytanii i Irlandii, Francji, Włoszech, Austrii, krajach Beneluxu, Półwyspu Iberyjskiego i Półwyspu Skandynawskiego. Problematyka ta ze względów organizacyjnych nie doczekała się na bydgoskiej konferencji realizacji. Zapowiedziano jednakże wznowienie dyskusji problemowych dotyczących Polonii świata i jej stosunku do integracji ogólnoeuropejskiej. Ta z kolei zaowocować powinna zorganizowaniem kolejnej konferencji, której tematyka dotyczyłaby jedynie stosunku Polonii świata do procesu integracji europejskiej.

**Dorota Knopek
Chojnice**